

ΞΥΠΟΛΗΤΟΙ ΗΡΩΕΣ
Αλεξάνδρα Μητσιάλη

Αλέξανδρος Ν.
Γ'2
2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΓΑΛΑΤΣΙΟΥ

1. Πληροφορίες για τη συγγραφέα

Η **Αλεξάνδρα Μητσιάλη** γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Κέρκυρα. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και εργάζεται στην ίδια πόλη ως φιλόλογος στη δημόσια εκπαίδευση. Παράλληλα γράφει λογοτεχνία για μεγάλους και παιδιά. Βιβλία της ήταν υποψήφια για τα βραβεία του περιοδικού *Διαβάζω*, όπως και του Κύκλου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου, καθώς και για τα Κρατικά Λογοτεχνικά Βραβεία (*Το Αστερόσπιτο* 2009, *Με λένε Νιλουφέρ* 2012, *Το Υπόσχομαι* 2014, *Η Κούκλα που ταξίδευε στον κόσμο* 2014). Το 2015 τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Εφηβικού-Νεανικού μυθιστορήματος για το μυθιστόρημά της *Θα σε σώσω ό,τι κι αν γίνει* και το 2017 με το βραβείο του Ελληνικού Τμήματος της IBBY και με το Κρατικό Βραβείο εφηβικού-νεανικού λογοτεχνικού βιβλίου για το μυθιστόρημά της *Ξυπόλυτοι Ήρωες*.

[Πηγή: Αλεξάνδρα Μητσιάλη - metaixmio.gr](http://metaixmio.gr)

2. Πληροφορίες για τη συγκεκριμένη ιστορική περίοδο που διαδραματίζεται η υπόθεση.

Κατά την διάρκεια της κατοχής της Ελλάδας από τις δυνάμεις του Άξονα, διαπράχθηκαν αμέτρητα εγκλήματα και φρικαλεότητες στην Ελλάδα. Αρχικά, οι Γερμανοί διέλυσαν την οικονομία της χώρας, μέσω λεηλασιών και κατασχέσεων, αυξήσεων των τιμών στα είδη πρώτης ανάγκης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τον Μεγάλο Λιμό της Κατοχής, όπου οι κάτοικοι των μεγάλων αστικών κέντρων ουσιαστικά υπέφεραν από πείνα και απόλυτη φτώχεια με αποτελέσματα ακόμη και τον θάνατο από υποσιτισμό. Τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα υπήρξαν τα πιο ευάλωτα, ενώ στις λίστες των θανάτων μεγάλο τμήμα ήταν άνεργοι αλλά και οι εργάτες, οι συνταξιούχοι και οι υπάλληλοι καθώς το χρήμα έχανε ραγδαία την αξία του. Οι κάτοικοι είχαν εξοικειωθεί με την εικόνα του θανάτου στους δρόμους.

Στα απομνημονεύματα του ο Σουηδός διπλωμάτης και μέλος του Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα από το 1942, Πολ Μον, περιγράφει την εικόνα της πρωτεύουσας της χώρας ως «απελπιστική» με «άντρες πεινασμένους με τα μάγουλα ρουφηγμένα, να σέρνονται στους δρόμους» και «παιδιά με όψη σταχτιά και γάμπες λιγνές σαν πόδια αράχνης, να μάχονται με τα σκυλιά γύρω στους σωρούς των σκουπιδιών». Επίσης αναφέρει ότι όταν άρχισε το κρύο, «οι άνθρωποι έπεφταν στους δρόμους από εξάντληση» και ότι «τους μήνες εκείνου του χειμώνα (1941-42) σκόνταφτε κανείς κάθε πρωί πάνω σε πτώματα». Στην [Αθήνα](#) και στον [Πειραιά](#), υπολογίζεται ότι οι νεκροί από τον λιμό έφτασαν τους 63.734, ενώ τα συνολικά θύματα σε όλη την [Ελλάδα](#) τους 100.000.

Όμως εκτός από την πείνα που προκάλεσαν, οι Γερμανοί προέβησαν και σε μαζικές εκτελέσεις αμάχων και καταστροφές χωριών, ως αντίποινα στην Αντίσταση. Στην Ελλάδα, υπάρχουν τα αποκαλούμενα "μαρτυρικά χωριά", τα οποία κάηκαν ολοσχερώς και πολλοί κάτοικοι αυτών εκτελέστηκαν από τους κατακτητές. Γνωστά τέτοια χωριά είναι τα Καλάβρυτα και το Δίστομο. Όταν κορυφώθηκε η Εθνική Αντίσταση, οι Γερμανοί εκτελούσαν ακόμη περισσότερο κόσμο, είτε ως υπόπτους, είτε απλά για αντίποινα.

3. Τι ήταν το ξυπόλητο τάγμα; Ποια η σχέση του ξυπόλητου τάγματος με τους ξυπόλητους ήρωες;

Το «Ξυπόλητο Τάγμα» είναι η αληθινή ιστορία 160 παιδιών, που η δράση τους πήρε διαστάσεις μύθου όταν διώχτηκαν από τα ορφανοτροφεία της Θεσσαλονίκης από τους Ναζί κατακτητές στα χρόνια της κατοχής του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Οι Γερμανοί αδειάζουν τα δημόσια κτίρια και τα επιτάσσουν. Ανάμεσα σε αυτά τα κτίρια είναι και αρκετά ορφανοτροφεία. Τα ορφανά πετάγονται στο δρόμο. Μια ομάδα, απ' αυτά τα ορφανά, για να επιβιώσουν, παίρνουν τη ζωή τους στα χέρια τους. Οργανώνονται σαν μυστικός «στρατός», με ιεραρχία και πειθαρχία. Μόνα τους συγκροτούν ομάδες κρούσης και βοήθειας. Πηγή για την τροφοδοσία τους είναι τα γερμανικά καμιόνια που κουβαλάνε ψωμί και τρόφιμα και οι μαυραγορίτες. Τα κλεμμένα μοιράζονται στα ορφανά, αλλά και σε άλλους κατοίκους της Θεσσαλονίκης που είχαν ανάγκες.

Τα παιδιά του «Ξυπόλυτου Τάγματος» έμειναν στην ιστορία σαν «σαλταδόροι». Ο θρύλος λέει, πως πέρα από την αρωγή που παρείχαν στο κόσμο, κατάφεραν με την εξυπνάδα και το κουράγιο τους να βοηθούν την Αντίσταση, βρίσκοντας τρόπους να φυγαδεύουν στη Μέση Ανατολή Έλληνες, Αμερικάνους και Εγγλέζους αξιωματικούς, με σκοπό να ενωθούν με τους εκεί συμμαχικούς στρατούς.

Το ξυπόλητο τάγμα αναφέρεται στο βιβλίο (ο Λάμπρος και τα παιδιά του ορφανοτροφείου) και αναλαμβάνει αντιστασιακή δράση.

Ο Τάκης, ο Θανάσης και ο Ντίνος, ορφανά που ζούσαν στο Παπάφειο Ορφανοτροφείο πριν τη ναζιστική κατοχή, συνεργάζονται ενίοτε με τα μέλη του ξυπόλητου τάγματος.

https://3.bp.blogspot.com/-CAVJ4jCypx4/UlgPpbZOvDI/AAAAAAAAAK-Y/RJXcOKryz1U/s400/germans_thess.jpg

<https://epanastasiadis.files.wordpress.com/2012/10/katoxi3.jpg>

4. Να σκιαγραφήσετε τους ήρωες και τα πρόσωπα της ιστορίας (Τάκης, Σταυρούλα, Άρης, γιαγιά Ευτυχία, οικογένεια Κοέν και Λεβί, Πέπο, Αλέγγρα). Ποιος ήρωας κέρδισε τη συμπάθειά σας; Μπορείτε να του στείλετε μια επιστολή ή να γράψετε έναν φανταστικό διάλογο; Τι θα λέγατε αν μπορούσατε να συναντηθείτε;

ΤΑΚΗΣ

Υπεύθυνος, με ηγετικές ικανότητες, ανησυχεί και βάζει τη ζωή του σε κίνδυνο για τους φίλους και γενικά τους συνανθρώπους του. Πρόθυμος πάντα να βοηθήσει, έξυπνος, εφευρετικός, σχεδιάζει αποστολές διάσωσης και φυγάδευσης, θαρραλέος και τολμηρός, εμπνέει τους άλλους, αναλαμβάνει δράση, είναι άξιος εμπιστοσύνης και πολύτιμος φίλος.

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ

Υπεύθυνη, τολμηρή, γενναία, νοιάζεται για τους συνανθρώπους της, βοηθάει στην αντίσταση με κίνδυνο της ζωής της, ανώτερος άνθρωπος που βάζει πάνω από τα αισθήματά της το κοινό καλό.

ΑΡΗΣ

Θαρραλέος και γενναίος, γεννημένος αρχηγός, υπεύθυνος, βάζει τον αγώνα και το καθήκον πάνω από όλα. Μετά την απελευθέρωση συνεχίζει να αγωνίζεται για τα ιδανικά του.

ΓΙΑΓΙΑ ΕΥΤΥΧΙΑ

Σοφή, έξυπνη, έμπειρη, ψύχραιμη, συμπονετική, συμμετέχει με το δικό της τρόπο στην Αντίσταση, στηρίζοντας τους συνανθρώπους της όσο και όπως μπορεί.

ΜΠΑΡΜΠΑ ΛΕΟΝ

Έξυπνος, εφευρετικός, τολμηρός, ξεφεύγει παρά τα χρόνια του από τους κατακτητές και πάει στα βουνά όπου βοηθάει τους αντάρτες όπως μπορεί.

ΛΟΥΝΑ

Στηρίζει την οικογένειά της δουλεύοντας σκληρά και στο τέλος συμμετέχει στην Αντίσταση ως νοσοκόμα προσφέροντας για το κοινό καλό.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΛΕΒΙ

Καλοί άνθρωποι, φιλόξενοι, κρατούσαν παθητική στάση σε όσα συνέβαιναν γύρω τους. Μοιρολατρικά έβλεπαν το κακό να πλησιάζει.

ΑΛΕΓΡΑ

Έξυπνη, ευαίσθητη, μορφωμένη, ήθελε να βοηθήσει, αλλά δεν τολμούσε. Κρατά παθητική στάση μαζί με την οικογένειά της.

ΠΕΠΟ

Αστείος, ευγενικός, καλός, στηρίζει τους φίλους και την οικογένειά του, συμμετέχει ενεργά στην Αντίσταση, είναι πολύ ευαίσθητος, ώστε έπαθε νευρικό κλονισμό όταν είδε τη μοίρα της φυλής του.

Αγαπητέ Τάκη,

Ονομάζομαι Αλέξανδρος. Έχω εντυπωσιαστεί με όλα όσα έκανες στην Κατοχή. Είσαι άξιος ηγέτης και πολύ καλός φίλος. Οι φίλοι σου είναι πολύ τυχεροί που σε έχουν. Τους δίνεις ασφάλεια και εμπνέεις αισιοδοξία. Θα ήθελα πολύ να σου μοιάσω.

Δεν ένιωσες ποτέ φόβο τότε;

Μετά την Κατοχή τι έκανες;

Έψαξες μήπως να βρεις την Αλέγγρα;

Ανυπομονώ να διαβάσω την απάντησή σου.

Αλέξανδρος

5. Να καταγράψετε τα δεινά της γερμανικής, ναζιστικής κατοχής όπως τα βίωσαν οι ήρωες του βιβλίου και τη στάση του απλού λαού απέναντι στους κατακτητές.

Στη Θεσσαλονίκη κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής η πείνα, η θλίψη και οι αρρώστιες ήταν παντού. Ο φόβος είχε απλωθεί σε όλη την πόλη. Κανένας δεν ήξερε τι τον περιμένει την επόμενη μέρα, αν η τύχη θα ήταν με το μέρος του. Οι συνθήκες ήταν τόσο άθλιες που κάποιοι άνθρωποι οδηγούνταν στην τρέλα και είχαν παραισθήσεις (Πέπο), ενώ άλλοι ταλαιπωρήθηκαν από ασθένειες (Ντίνος). Χειρότερα από όλους πέρασαν οι Εβραίοι, οι οποίοι φυλακίστηκαν, βασανίστηκαν, αναγκάστηκαν να κάνουν χειρωνακτική εργασία, οι περιουσίες τους δημεύτηκαν, τους συγκέντρωσαν σε γκέτο και έπειτα τους έστειλαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Χιλιάδες εβραϊκές οικογένειες χωρίστηκαν ή αφανίστηκαν (οικογένεια Λεβί).

Ο λαός αντέδρασε με διάφορους τρόπους απέναντι στον κατακτητή. Μερικοί, είτε για να αποκτήσουν δύναμη, είτε για να σώσουν τη ζωή τους, πήγαν με το μέρος των Γερμανών (Στράτος), πρόδωσαν την πατρίδα τους, φυλάκισαν και σκότωσαν συμπατριώτες τους. Κάποιοι άλλοι όμως αντιστάθηκαν στους κατακτητές και αγωνίστηκαν για την ελευθερία (πατέρας Σταυρούλας, Άρης, Αγγελική, Τάκης κ.α.). Τέλος, υπήρχαν και αυτοί που κυριευμένοι από τον φόβο δεν αντιστάθηκαν, αλλά βοηθούσαν με όποιον τρόπο μπορούσαν του συμπατριώτες τους.

6. Ποιες φράσεις από το μυθιστόρημα σας εντυπωσίασαν περισσότερο; Ποιο πιστεύετε πως είναι το πιο δραματικό πρόσωπο; Ποιον ήρωα/ηρωίδα θα σώζατε;

Οι φράσεις που με εντυπωσίασαν περισσότερο είναι:

«Περίεργο πράγμα τα χρωστούμενα. Άλλα πληρώνεις και ξελασκάρεις και άλλα καινούργια έρχονται. Και δεν έχει τέλος το τεφτέρι της ζωής.» (σελ. 366)

«Καμιά φορά σου παίρνει πιο πολλά απ' όσα σου δίνει τούτη δω η παλιοζωή.» (σελ. 395)

Κατά τη γνώμη μου το πιο δραματικό πρόσωπο είναι η Αλέγγρα, η οποία παρόλο που θέλει όσο τίποτα άλλο να βοηθήσει, να κάνει κάτι για τους άλλους, είναι κλεισμένη, παρά τη θέλησή της, στο σπίτι της, αποκομμένη από τον υπόλοιπο κόσμο. Νιώθει σαν ένα ψάρι που το έχουν πιάσει με ένα δίχτυ και το τραβάνε προς την επιφάνεια και το οξυγόνο του λιγοστεύει συνεχώς. Αισθάνεται λύπη, μοναξιά και πως δεν έχει κανένα να τη βοηθήσει. Κι ενώ η ζωή της χαμογελά και ο Τάκης της δίνει μία ελπίδα σωτηρίας, τελικά η Αλέγγρα οδηγείται σε στρατόπεδο συγκέντρωσης χωρίς επιστροφή.

Αν μπορούσα θα έσωζα είτε την Αλέγγρα, είτε την Αγγελική, η οποία δούλευε σε γερμανική υπηρεσία ως γραμματέας και έστελνε πληροφορίες στην Αντίσταση, όμως την έπιασαν οι Γερμανοί και την εκτέλεσαν.

7. Να δώσετε ένα διαφορετικό τέλος στην ιστορία.

Ο Τάκης είπε στην Αλέγρα να μείνει κρυμμένη στη βάρκα, όμως εκείνη κλαίγοντας τον παρακάλεσε να την πάρει μαζί του. Ο Τάκης το σκέφτηκε. Ήξερε πως η Αλέγρα είχε κουραστεί από το πολύ τρέξιμο που έκαναν για να ξεφύγουν από τους Γερμανούς και τους χωροφύλακες που τους κυνηγούσαν. Ωστόσο μία φωνή μες στο μυαλό του τού έλεγε πως αν την αφήσει μόνη όλη τη νύχτα με τους Γερμανούς και τα εκπαιδευμένα τους σκυλιά να την ψάχνουν, θα ήταν πολύ μεγάλο ρίσκο. Έτσι μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα πήρε μία απόφαση...θα την έπαιρνε μαζί του. Ο Τάκης και η Αλέγρα άρχισαν να περπατούν προς το σπίτι της Πηνελόπης, όπου εκεί έμενε πια ο Τάκης, ο Θανάσης και ο Ντίνος, όμως δεν πήραν τον πιο σύντομο δρόμο, αλλά άλλαζαν συνέχεια δρόμους, προσπαθούσαν να μην τραβούν την προσοχή, όσο περισσότερο γινόταν, και πάντοτε κοίταζαν μήπως κάποιος τους ακολουθεί. Ο φόβος είχε κυριεύσει και τους δύο. Έπειτα από πολύ περπάτημα έφτασαν με την ανατολή του ήλιου στον προορισμό τους. Η Αλέγρα ήταν ασφαλής. Ώσπου μια μέρα

8. Ποιες οι σκέψεις σας για τον όλεθρο που προκαλεί ο πόλεμος και ο φασισμός;

Θεωρώ άδικο και απαράδεκτο το γεγονός πως απλοί καθημερινοί άνθρωποι που δεν έφταιξαν σε τίποτα πληρώνουν ακριβά για την αλαζονεία, τις άδικες επιθυμίες και τη δίψα για δόξα, πλούτη και εδάφη των μεγάλων αρχηγών. Νιώθω λύπη και συμπόνια για τους ανθρώπους, οι οποίοι εξαιτίας του πολέμου και του φασισμού αναγκάστηκαν να υπομείνουν κινδύνους, αρρώστιες, πείνα, διώξεις, θάνατο, καταπάτηση ελευθεριών και δικαιωμάτων. Όλοι μας πρέπει να είμαστε αντίθετοι στον πόλεμο και στον φασισμό, σε όποια μορφή τον συναντάμε, ακόμη και στις σύγχρονες κοινωνίες.

9. Γιατί είχε μεγάλη αξία η αλληλεγγύη και η αντίσταση σε αυτή τη χρονική στιγμή της Κατοχής;

Η αλληλεγγύη και η αντίσταση ήταν πολύ σημαντικές στην Κατοχή. Τότε οι άνθρωποι αντιμετώπιζαν πολλά προβλήματα: πείνα, διώξεις, αρρώστιες. Επιπλέον οι Γερμανοί καταδίωκαν τους Εβραίους για να τους αφανίσουν. Χάρη στην αλληλεγγύη πολλοί άνθρωποι επιβίωσαν και Εβραίοι γλίτωσαν από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Όλοι ένιωθαν ότι σε αυτές τις σκοτεινές εποχές, υπήρχε κάποιος δίπλα τους. Η δράση της Αντίστασης γέμιζε τους ανθρώπους με ελπίδα και αισιοδοξία πως μια μέρα θα φύγει ο κατακτητής και θα είναι πάλι ελεύθεροι. Οι μικρές και οι μεγάλες νίκες της Αντίστασης μαζί με τις νίκες των Συμμάχων οδήγησαν στην απελευθέρωση.

10. Ζωγραφίστε κάτι ή γράψτε ένα ποίημα εμπνευσμένο από το βιβλίο.

Η Ελλάδα στην Κατοχή

φόβος, πείνα και εξαθλίωση εδώ κι εκεί.

Πολλοί άνθρωποι στα σπίτια τους έχουν κλειστεί
φοβισμένοι από τον κατακτητή.

Υπάρχει όμως και η Αντίσταση που βοηθά.

Στις πόλεις, στα χωριά και στα βουνά,

με κάθε τρόπο για την ελευθερία πολεμά,

για να δει μια μέρα τον κατακτητή να φεύγει μακριά.

11. Να ετοιμάσετε τα ερωτήματα που θα θέλατε να θέσετε στη συγγραφέα του βιβλίου όταν τη συναντήσετε.

- Τι σας ενέπνευσε να γράψετε αυτό το βιβλίο;
- Πότε θα εκδοθεί το επόμενο σας βιβλίο;
- Πότε αρχίσατε να ασχολείστε με τη λογοτεχνία;
- Τι συμβουλή θα δίνατε σε κάποιον που θέλει να γράψει ένα βιβλίο;